

การศึกษาเปรียบเทียบคำเรียกผีและการตั้งชื่อผีในวัฒนธรรมความเชื่อเรื่องผีของไทยกับจีน

A Comparative Study of Ghost Names and Naming Ghosts in Thai and Chinese Beliefs and Culture

เม่าไห่ จง¹

สมเกียรติ รัชฌมณี²

บุญเลิศ วิวรรณ³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคำเรียกผีและการตั้งชื่อผีในภาษาไทยกับภาษาจีน 2) เพื่อศึกษาความเชื่อเรื่องผีในวัฒนธรรมไทยกับจีน ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย คือ เอกสารประกอบด้วยเอกสารภาษาไทย และภาษาจีน ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเอกสาร และนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การวิเคราะห์ที่มาและความหมายของชื่อผีไทย จำแนกได้ 9 ประเภท ได้แก่ ลักษณะรูปร่าง สถานที่ สาเหตุการตาย ความเชื่อ ตำนานหรือเรื่องเล่า ภาษาต่างประเทศ เสียงร้อง สถานที่กับลักษณะรูปร่าง พบว่า ตำนานหรือเรื่องเล่ามากที่สุด รองลงมาคือ ความหมายชื่อผีเกี่ยวกับสถานที่ ด้านกลวิธีการตั้งชื่อผีไทยพบการใช้คำมูล การประสมคำ และการใช้คำยืม โดยพบการประสมคำมากที่สุด พบการใช้คำยืมรองลงมา 2) การวิเคราะห์ที่มาและความหมายของชื่อผีจีน จำแนกได้ 5 ประเภท ได้แก่ ลักษณะรูปร่าง สถานที่ สาเหตุการตาย ความเชื่อ ตำนานหรือเรื่องเล่า พบว่า ลักษณะรูปร่างมากที่สุด รองลงมาคือตำนานหรือเรื่องเล่า ด้านกลวิธีการตั้งชื่อผีจีนพบการใช้คำมูล และการประสมคำ โดยพบการประสมคำมากที่สุด พบการใช้คำมูลรองลงมา 3) การวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องผีในวัฒนธรรมไทย พบความเชื่อ 8 ประเด็น ได้แก่ ผีมีฤทธิ์และอำนาจอยู่เหนือคน ผีสามารถให้คนหรือให้โทษแก่คนได้ ผีต้องมีที่อยู่อาศัย ผีต้องกินอาหาร ผีสามารถควบคุมพฤติกรรมของคนได้ ผีมีลักษณะรูปร่างน่าเกลียดน่ากลัว ผีมีขนขึ้น และคนสามารถแตะต้องผีได้ 4) การวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องผีในวัฒนธรรมจีน พบความเชื่อ 8 ประเด็น ได้แก่ ผีมีฤทธิ์และอำนาจอยู่เหนือคน ผีสามารถให้คนหรือให้โทษแก่คนได้ ผีต้องมีที่อยู่อาศัย ผีต้องกินอาหาร ผีสามารถควบคุมพฤติกรรมของคนได้ ผีมีลักษณะรูปร่างน่าเกลียดน่ากลัว ผีมีขนขึ้น และคนสามารถแตะต้องผีได้

คำสำคัญ: คำเรียกผี การตั้งชื่อผี ความเชื่อเรื่องผีของไทยกับจีน

¹ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ email: 155222705@qq.com

² คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

³ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Abstract

The purposes of this thesis was 1) to research the comparative study of the ghost names and naming ghosts in Thai and Chinese 2) to study shost beliefs in Thai and Chinese culture. The data used in the research were Thai books, magazine and Chinese books. The researcher used the document research and presented in descriptive data.

The research found that 1) an analysis of the origin and meaning of the Thai ghost names can be classified into 9 categories viz; appearance, location, cause, death, belief, legend or story, descent and ethnicity, foreign language, vocal and place with shape appearance. The finding of this objective found most from the legend or story and location respectively. The strategy of naming ghosts, the researcher found basic words, compound words and borrowing words 2) analysis of the source and meaning of the Chinese ghost can be classified into 5 categories viz; appearance, place, cause, death, belief, myth or story. From the study found the similarity of appearance, legend or story. The strategy of naming ghosts, the researcher found basic words, compound words 3) the analysis of ghost beliefs in Thai culture found 8 points of belief viz; ghosts have power over people, ghosts can give benefit or punish people, ghosts must have housing, ghosts must worship, ghosts must have food, ghosts that control behavior of people, and ghosts look ugly, ghosts with classes, and ghosts that people can touch. 4) the analysis of ghost beliefs in Chinese culture found 8 points viz; ghosts have power over people, ghosts can give benefit or punish people, ghosts must have housing, ghosts must worship, ghosts must have food, ghosts that control behavior of people, and ghosts look ugly, ghosts with classes, and ghosts that people can touch.

Keywords: Ghost names, Naming ghosts, Thai and Chinese beliefs

บทนำ

คนไทยและคนจีนมีวิถีชีวิตผูกพันอยู่กับความเชื่อเรื่องผีอย่างแนบแน่น ผีเป็นความเชื่อที่ฝังรากลึกกับคนทั้งสองชาตินี้มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และเชื่อว่าผีมีทั้งฝ่ายดีกับฝ่ายไม่ดีคล้ายคลึงกัน

สิริวัฒน์ คำวันสา (2539 : 294) ได้กล่าวถึงความเชื่อเรื่องผีของคนไทยไว้ว่า มีการนำความเชื่อเรื่องผีมาปลูกฝังเรื่องการรู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบ และส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เช่น ลูกคนใดไม่เชื่อฟังคำที่พ่อแม่สอนสั่งผีจะมารังควาน ส่วนพ่อแม่ไม่ดูแลลูกให้ดีผีจะมารับตัวลูกกลับคืนไป ดังนั้นถ้าไม่อยากให้ผีมารบกวนต้องทำตนให้ดี รู้จักเกรงกลัวต่อบาปอย่างในเรื่องไตรภูมิพระร่วง จนมีคติว่า “คนดีผีคุ้ม” นอกจากนี้ จาง จิ้นซง (张劲松 Zhang jin song) (1991 : 10) ยังได้กล่าวถึงความเชื่อเรื่องผีของประเทศจีนว่า

ความเชื่อเรื่องผีน่าจะมีมาตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์ เมื่อคนมีโน้ตศน์เกี่ยวกับเรื่องของวิญญาณแล้วจึงมีความเชื่อเรื่องผีขึ้นมา

ภาษาเป็นเครื่องมือบันทึกและสะท้อนวัฒนธรรม เพราะฉะนั้นการเรียกชื่อผีจึงสะท้อนถึงวัฒนธรรมเหมือนกัน ประเทศไทยและประเทศจีนต่างก็มีความเชื่อเรื่องผี มีวิธีการเรียกชื่อผี ประชาชนของทั้งสองชาตินี้ก็อาจจะมีการเรียกชื่อผีที่เหมือนกันหรือแตกต่างกัน คำเรียกชื่อผีจึงเป็นลักษณะพิเศษของการสร้างคำ อาจจะบ่งบอกที่มา ความหมาย และเหตุผลอื่น ๆ จนเป็นที่มาของชื่อผีทั้งไทยและจีน เช่น ผีกองกอย ผีหูหลี่ 狐鬼 (ซึ่งแปลว่าผีจิ้งจอก) เป็นต้น คำเรียกชื่อผียังบ่งบอกให้เห็นวัฒนธรรมและความเชื่อของคนไทย เช่น ผีตาแฉะ ซึ่งเป็นการบูชาผีที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเกษตรของคนไทย และผีเจียกู่ 家鬼 (ซึ่งแปลว่าผีบรรพบุรุษ) ซึ่งเป็นวัฒนธรรมการบูชาผีในเทศกาลตรุษจีน

ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นคนเชื้อชาติจีนแต่ได้สนใจมาศึกษาภาษาไทยจึงมีความสนใจศึกษาเปรียบเทียบด้านภาษาและวัฒนธรรมเกี่ยวกับผีของชนชาวไทยกับชนชาวจีน ด้วยเหตุที่ทั้งสองชาตินี้ต่างก็มีความเชื่อเรื่องผี การเรียกชื่อผีในภาษาของตน ซึ่งจะแสดงให้เห็นความเหมือนและความต่างทางภาษาและวัฒนธรรมเกี่ยวกับผีของชนทั้งสองชาติ ทั้งยังไม่ปรากฏว่ามีผู้เคยวิจัยมาก่อนจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเพื่อหาคำตอบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคำเรียกผีและการตั้งชื่อผีในภาษาไทยกับภาษาจีน
2. เพื่อศึกษาความเชื่อเรื่องผีในวัฒนธรรมไทยกับจีน

ประโยชน์ของการวิจัย

ได้ทราบคำเรียกผีและการตั้งชื่อผี รวมถึงความเชื่อเกี่ยวกับผีในวัฒนธรรมไทยกับจีน องค์ความรู้ที่ได้รับจะเป็นประโยชน์ต่อทางศึกษาเรื่องผีทั้งไทยและจีนต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย

1. เอกสารภาษาไทย เป็นหนังสือ 9 รายการ ได้แก่ หนังสือจารึกสุโขทัย ที่จัดพิมพ์โดยศูนย์สุโขทัยศึกษา (2520 : 1-180) หนังสือลิลิตพระลอ ที่จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ศิลปาบรรณาคาร (2513 : 1-150) หนังสือขุนช้างขุนแผน ที่จัดพิมพ์โดยกรมศิลปากร (2544 : 1-1084) หนังสือเมืองสวรรค์ และ ผี สาง เทวดา แต่งโดย เสฐียรโกเศศ (นามแฝง, 2515 : 1-484) หนังสือตำนานผีไทย แต่งโดย ส. พลายน้อย (นามแฝง, 2544 : 1-192) หนังสือคติชนวิทยา แต่งโดย มัลลิกา คณานุรักษ์ (2550 : 1-304) หนังสือดนตรีภาคใต้ ศิลปิน การถ่ายทอดความรู้พิธีกรรมและความเชื่อ แต่งโดย บุษกร บิณฑสันต์ (2554 : 1-417) หนังสือผีในล้านนา

แต่งโดย มาลา คำจันทร์ (2551 : 1-320) นิติสารเรื่องผี ได้แก่ เรื่องผีและวิญญาณ ตั้งแต่ปีที่ 25 ฉบับ 585 ปักษ์แรก 1-15 กุมภาพันธ์ 2555 ถึงปีที่ 27 ฉบับ 630 ปักษ์หลัง 16-31 ธันวาคม 2556 กับ ปีที่ 29 ฉบับที่ 687 ปักษ์แรก 1-15 พฤษภาคม 2559 ถึง ปีที่ 30 ฉบับที่ 702 ปักษ์หลัง 16 – 31 ธันวาคม 2559 ทั้งหมด 60 ฉบับ

2. เอกสารภาษาจีน เป็นหนังสือ 4 เล่ม ได้แก่ ตำนานประหลาดเหลือใจฉบับภาษาปัจจุบัน (《白话聊斋志异》) (ผู้ชง หลิง Pu song ling 蒲松龄, 1990 : 1-1180) พจนานุกรมวัฒนธรรมผีแห่งประเทศไทย (Zhong hua gui wen hua da ci dian 《中华鬼文化大辞典》) (สวี หัว หลง Xu hua long 徐华龙, 1994 : 1-897) Gui shen xue ci dian (《鬼神学辞典》พจนานุกรมเทพเจ้าและผี) Jiang zi hua, Fan mao zhen & Yang de ling (蒋梓骅, 范茂震 与 杨德玲, 1992 : 1-263) Tai ping guang ji ตำนานไทผิง 《太平广记》(สำนักงานจงหั่ว Zhong hua shu ju 中华书局, 1986 : 1-1690)

นิยามศัพท์

ผี หมายถึง สิ่งลึกลับที่มีอำนาจอยู่เหนือธรรมชาติ อาจปรากฏให้เห็นได้ มีหลายประเภท มีทั้งผีให้คุณและผีให้โทษ ทั้งนี้หมายความรวมถึงพระภูมิเจ้าที่ พระแม่ธรณี พระแม่โพสพ เทพารักษ์ แต่ไม่นับรวมถึงเทพหรือเทพเจ้าอื่น ๆ

คำเรียกผี หมายถึง ชื่อหรือคำที่ใช้เรียกผีที่ปรากฏในภาษาไทยกับภาษาจีน

วัฒนธรรมเกี่ยวกับผี หมายถึง วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับผีเป็นเรื่องเกี่ยวกับความคิด ความเชื่อและความศรัทธาในผีที่ผูกพันกับวิถีชีวิตของมนุษย์

เกณฑ์การวิจัย

1. เกณฑ์แนวคิดและที่มาของการตั้งชื่อผี ผู้วิจัยได้ประยุกต์จากเอกสารของ จิน เส้า หลิน (2534 : 54-55) ร่วมกับ จินตนา ยอดยิ่ง (2519 : 31) สุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2529 : 982-986) ส. วัฒนธรรม (นามแฝง, 2510 : 8-11) แบ่งเป็นแนวคิดและที่มา 9 ประเภท ได้แก่ ลักษณะรูปร่าง สถานที่ สาเหตุการตาย ความเชื่อ ตำนานหรือเรื่องเล่า เชื้อสายและชาติพันธุ์ ภาษาต่างประเทศ เสียงร้อง สถานที่กับลักษณะรูปร่าง

2. เกณฑ์การวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อผี การวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อผีไทย ผู้วิจัยได้ประยุกต์จากแนวคิดของ ณะอบ โปชะกฤษณะ (2538 : 35-43) ร่วมกับ เรื่องเดช ปันเขื่อนขันธ์ (2552 : 151-172) และ นาริรัตน์ เลิศชัยวรกุล (2548 : 6-9) สรุปเป็นกลวิธี ได้แก่ คำภาษาไทย ประกอบด้วย การใช้คำมูล การประสมคำ และการใช้คำยืม

3. เกณฑ์การศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับผีระหว่างภาษาและวัฒนธรรมไทยกับจีน ผู้วิจัยได้ประยุกต์จากชาญชัย คงเพียรธรรม (2556 : 2) ร่วมกับ อีรพงษ์ บัวหล้า (2545 : 302) สุเทพ สุนทรเภสัช (2525 : 116-133) อภินันท์ สงเคราะห์ (2556 : 47) และ Zhang jin song (张劲松) (1991: 13-48) สรุปเป็น

เกณฑ์ด้านความเชื่อ ได้แก่ ผีมีฤทธิ์และมีอำนาจอยู่เหนือคน ผีสามารถให้คนหรือให้โทษแก่คนได้ ผีต้องมีที่อยู่อาศัย ผีต้องกินอาหาร ผีสามารถควบคุมพฤติกรรมของคนได้ ผีมีลักษณะรูปร่างน่าเกลียดน่ากลัว ผีมีชั้น คนสามารถแตะต้องผีได้

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ชื่อผีไทย จากชื่อผีไทยที่พบทั้งหมด 79 ชื่อ เมื่อจำแนกหมวดหมู่ตามเกณฑ์การวิเคราะห์ ผู้วิจัยพบว่า มี 9 ประเภทคือ 1) ชื่อผีไทยที่มาจากลักษณะรูปร่าง 2) ชื่อผีไทยที่มาจากสถานที่ 3) ชื่อผีไทยที่มาจากสาเหตุการตาย 4) ชื่อผีไทยที่มาจากความเชื่อ 5) ชื่อผีไทยที่มาจากตำนานหรือเรื่องเล่า 6) ชื่อผีไทยที่มาจากเชื้อสายและชาติพันธุ์ 7) ชื่อผีไทยที่มาจากภาษาต่างประเทศ 8) ชื่อผีไทยที่มาจากเสียงร้อง 9) ชื่อผีไทยที่มาจากสถานที่กับลักษณะรูปร่าง โดยผู้วิจัยขอนำเสนอประเภทที่มากที่สุดและน้อยที่สุดดังนี้

1. ชื่อผีไทยที่มาจากตำนานหรือเรื่องเล่า พบจำนวน 21 ชื่อ ได้แก่ 1) ผีดิบ 2) ผีกระหัง 3) ผีกระสือ 4) ผีปอบ 5) ผีโพรง 6) พราย 7) ผีกะ 8) ผีห้า 9) ยมทูต 10) ผีจะกละ 11) ผีกำเนต 12) ผีเป่า 13) กุมารทอง 14) ผีไพร 15) ผีนาย 16) ปู่เจ้า 17) ผีไพร 18) ภูต 19) ผีโชมด 20) ผีม้าบ้อง 21) ผีอีค้อย คิดเป็นร้อยละ 27 ดังตัวอย่าง

ผีปอบนั้นถือว่าเป็นคน ๆ เรายังเอง แต่อาจเข้าไปสิงอยู่ภายในร่างกายคน แล้วกินอาหารที่คนกินเข้าไป ทำให้คน ๆ นั้นผอมทรุดโทรมลง ในที่สุดก็กินตับไตไส้พุงเสียหมด คน ๆ นั้นก็ตาย (เสฐียรโกเศศ (นามแฝง), 2515: 365-366)

สรุปได้ว่า “ผีปอบ” เป็นผีที่สิงอยู่ในร่างกายคน กัดกินอวัยวะภายในจนคนผู้นั้นถึงแก่ความตาย ซึ่งมีตำนานกล่าวขานอยู่ทั่วไปในแถบภาคอีสาน

2. ชื่อผีไทยที่มาจากสถานที่ พบจำนวน 18 ชื่อ ได้แก่ 1) ผีสองนาง 2) ผีขุนน้ำ 3) ผีค่างพอน 4) แม่ย่านาง 5) ผีเรือน 6) พระภูมิ 7) นางตานี 8) ผีตาแฮก 9) ผีน้ำ 10) เทพารักษ์ 11) นางตะเคียน 12) ผีป่า 13) ผีป่าช้า 14) ผีบ้าน 15) ผีเมือง 16) ผีโป่ง 17) ผีแดน 18) ผีแขก คิดเป็นร้อยละ 23.00 ดังตัวอย่าง

ผีบ้าน เป็นผีที่เรียกขานรวม ๆ กันไป ไม่เฉพาะเจาะจงว่าเป็นใครคนใดคนหนึ่ง อาจจะเป็นผีปู่ย่าตายายหรือผีสงนางไม้ที่ประจำอยู่ในเสาไม้ที่เอามาปลูกบ้านนั้นก็ก็ได้ (ส.พลายน้อย (นามแฝง), 2544: 111)

สรุปได้ว่า “ผีบ้าน” คือ ผีที่สถิตอยู่ประจำบ้านเรือนใด ๆ และมักจะอยู่ประจำ ณ บ้านเรือนแห่งนั้นเสมอ เว้นแต่จะถูกอัญเชิญออกมาด้วยเหตุผลบางประการ ดังตัวอย่างจากเรื่องขุนช้างขุนแผนที่ผีอารักษ์เมืองเชียงใหม่อัญเชิญผีบ้านให้ออกมาร่วมรบด้วย ผีบ้านนั้นย่อมจะหมายถึงผีที่สถิตอยู่ในบ้านเรือนแต่ละหลังภายในเขตเมืองเชียงใหม่นั่นเอง

3. ชื่อผีไทยที่มาจากความเชื่อ พบจำนวน 18 ชื่อ ได้แก่ 1) วิญญาณ 2) ผีฟ้าผีแถน 3) ผีเปรต 4) ผีนางธรรณี 5) ผีปู้ตา 6) ผีหลักเมือง 7) ผีแม่หม้าย 8) นางงวัก 9) ผีเมสสิกัน 10) ผีเจ้านาย 11) ผีวีรบุรุษ 12) ผีเล็กผีน้อย 13) พระขลุ่ยผี 14) ผีเจ้าเสน 15) ผีพ้อตา 16) ผีนายหมรูน 17) แม่โพสพ 18) แม่ซื่อ คิดเป็นร้อยละ 23 ดังตัวอย่าง

แม่ธรรณี ความหมาย: ผีชนิดนี้เป็นผีที่ชาวบ้านทั้งหลายจัดแจงแต่งตั้งขึ้นด้วยความประสงค์จะให้คุ้มครองรักษา ช้าง ม้า โค กระบือ ที่เขาเลี้ยงไว้ เพื่อจะไม่ให้เป็นอันตรายเพราะโรคภัยต่าง ๆ ที่จะพึงมีสำหรับสัตว์ ผีนางธรรณีนี้บางทีเขาก็เชิญให้เป็นผู้รักษาปกครองมนุษย์ เพื่อป้องกันอันตรายโรคภัยไข้เจ็บบ้าง (ส. พลายน้อย (นามแฝง), 2544: 83)

สรุปได้ว่า “พระแม่ธรรณี” เป็นผีดี เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คนไทยให้ความเคารพนับถือบูชา โดยเชื่อว่าพระแม่ธรรณีจะปกปักรักษาครอบครัวและปศุสัตว์ของผู้ที่ให้ความเคารพนับถือ

4. ชื่อผีไทยที่มาจากภาษาต่างประเทศ พบจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.00 คือ

ผีชมบ (ชมบ) บางทีก็เรียกว่า ฉมบหรือหมบก็มี (คำว่า หมบ เป็นภาษาเขมร ว่าเป็นชื่อของผีโขมด) บางท่านว่า ผีชมบเป็นผีปอบของเขมร ในพจนานุกรมอธิบายว่า ผีชมบเป็นผีผู้หญิงที่ตายในป่าและสิงอยู่ในบริเวณที่ตาย มีรูปเห็นเป็นเงา ๆ แต่ไม่ทำอันตรายใคร (ส. พลายน้อย (นามแฝง) 2544: 64)

สรุปได้ว่า “ผีชมบ” เป็นผีชนิดเดียวกับผีปอบ โดยชื่อ ชมบ ในภาษาเขมร ก็มีความหมายเดียวกับผีปอบนั่นเอง

5. ชื่อผีไทยที่มาจากเสียงร้อง พบจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.00 คือ

ผีปกกะโหล้ง เป็นผีเพศชาย คนเฒ่าเล่าว่า ตัวมันผอม ๆ ยาว ๆ ไม่นุ่งเสื้อมุ่งผ้า เอาผมรูดวางลงคลุมตัวตน เล็บมันยาว ฟันมันคม หากเด็กคนใดเข้าป่าคนเดียวหรือพลัดหลงพ่อแม่ไปเพียงคนเดียว หากผีปกกะโหล้งมาพบมันจะจับฉีกแข้งฉีกขาตัดปากมัน (มาลา คำจันทร์, 2551 : 271)

สรุปได้ว่า “ผีปกกะโหล้ง” เป็นผีที่อาศัยอยู่ในป่า โดยเรียกชื่อจากเสียงร้องของมันว่า โป้กกะโหล้ง ๆ

กลวิธีการตั้งชื่อผีไทย จากชื่อผีไทยที่พบทั้งหมด 79 ชื่อ จำแนกหมวดหมู่ตามเกณฑ์การวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. คำภาษาไทย รวมจำนวน 74 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 94.00 ประกอบด้วย การใช้คำมูล เช่น พราย และการประสมคำ เช่น นางตานี เกิดจากการประสมคำ นาง + ตานี

2. คำยืม คำยืมรวมจำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 5.00 ประกอบด้วยคำยืมจากภาษาเขมร ได้แก่ ผีชมบ คำยืมจากภาษาบาลี สันสกฤต เช่น เปรต วิญญาณ เทพารักษ์

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ชื่อผีจีน จากชื่อผีจีนที่พบทั้งหมด 40 ชื่อ เมื่อจำแนกหมวดหมู่ตามเกณฑ์การวิเคราะห์ ผู้วิจัยพบว่า มี 5 ประเภท คือ 1) ชื่อผีจีนที่มาจากลักษณะรูปร่าง 2) ชื่อผีจีนที่มาจากสถานที่ 3) ชื่อผีจีนที่มาจากสาเหตุการตาย 4) ชื่อผีจีนที่มาจากความเชื่อ 5) ชื่อผีจีนที่มาจากตำนานหรือเรื่องเล่า โดยผู้วิจัยขอนำเสนอประเภทที่มากที่สุดและน้อยที่สุดดังนี้

1. ชื่อผีจีนที่เรียกตามลักษณะรูปร่าง พบจำนวน 17 ชื่อ ได้แก่ 1) 狐鬼 (หูกุ่ย) ผีจิ้งจอก 2) 女鬼 (หนวี่กุ่ย) ผีสาว 3) 猫鬼 (มาวกุ่ย) ผีแมว 4) 大头鬼 (ต้าโลวกุ่ย) ผีหัวโต 5) 空心鬼 (คังซินกุ่ย) ผีโปร่งใส 6) 长面鬼 (ฉางเมี่ยนกุ่ย) ผีหน้ายาว 7) 无头鬼 (อูโลวกุ่ย) ผีไม่มีหัว 8) 猪头鬼 (จูโลวกุ่ย) ผีหัวหมู

9) 羊头鬼 (หยางโถวกุ้ย) ผีหัวแกะ 10) 高鬼 (เกาคุ้ย) ผีตัวสูง 11) 矮鬼 (อ่ายคุ้ย) ผีตัวเตี้ย 12) 没下巴鬼 (เหมยเซี่ยปากุ้ย) ผีไม่มีคาง 13) 无颌鬼 (อู่เหอคุ้ย) 14) 赤发鬼 (ชือฝ่าคุ้ย) ผีผมแดง 15) 肥鬼 (เฟย์คุ้ย) ผีตัวอ้วน 16) 瘦鬼 (ไชว่คุ้ย) ผีตัวผอม 17) 小孩鬼 (เลี้ยวไห่คุ้ย) ผีเด็ก คิดเป็นร้อยละ 43.00 ดังตัวอย่าง

长面鬼 (ฉางเมียนกุ้ย) ผีหน้ายาว

มีช่างทำเสื้อคนหนึ่งไปเข้าห้องน้ำในช่วงกลางคืนตก ตอนนั้นฟ้ามืดมากมีแต่แสงของพระจันทร์ส่องมาเล็กน้อย จู่ ๆ ช่างก็เห็นข้าง ๆ มีใบหน้ายาวเกือบถึงหนึ่งเมตร ช่างตกใจมากก็เลยรีบวิ่งหนีออกจากห้องน้ำ ไม่นึกเลยว่า ระหว่างที่วิ่งออกจากห้องน้ำ ยังไปเจอผีร้ายอีกตนหนึ่งซึ่งมีใบหน้ายาวตั้งหลายเมตร หลังจากนั้นไปช่างก็เลยป่วยหนัก (Xu hua long (徐华龙), 1994: 421)

สรุปได้ว่า “ผีหน้ายาว” มีใบหน้ายาวมากจนผิดปกติ ชอบปรากฏตัวกลางคืนทำให้คนตกใจ

2. ชื่อผีจีนที่เรียกตามตำนานหรือเรื่องเล่า พบจำนวน 10 ชื่อ ได้แก่ 1) 阎王 (เหียนกุ้ย) ยมราช 2) 鬼妻 (กุ้ยซี) ผีเมีย 3) 索命鬼 (สั่วมิ่งกุ้ย) ผีทวงชีวิต 4) 瘟鬼 (เวินกุ้ย) ผีห่า 5) 无常鬼 (อู่ฉางกุ้ย) ยมทูต 6) 鬼王 (กุ้ยหวัง) ผีพระราชาหลวง 7) 钟馗 (จงซู) ชื่อเฉพาะ 8) 僵尸 (เจียงซือ) ผีดิบ 9) 鬼兵 (กุ้ยปิง) ผีทหาร 10) 鬼将军 (กุ้ยเจียงจุน) คิดเป็นร้อยละ 25 ดังตัวอย่าง

阎王 (เหียนหวัง) ยมราช

มีผีตนหนึ่งฉลาดมาก มันได้ยื่นมาว่ายาเสพติดสามารถทำให้คนติดใจก็เลยไปขโมยยาเสพติดมาให้กับเหียนหวังแล้วล่อให้เหียนหวังกิน พอเหียนหวังกินแล้วติดใจมาก หลังจากนั้นไปเหียนหวังก็มัวแต่กินยาเสพติดไม่สนใจทำหน้าที่ยมราชเลย ผีน้อยตนนี้ก็เลยจับโอกาสนี้ทำหน้าที่แทนเหียนหวัง (Xu hua long (徐华龙), 1994 : 473-474)

สรุปได้ว่า เหียนหวังเป็นผู้ทำหน้าที่ยมราชที่โลกผี เป็นผู้ตัดสินว่าผีที่ตายไปควรจะไปสวรรค์หรือนรก เป็นความเชื่อของคนที่คิดว่า คนตายเป็นผีแล้วยังคิดจะไปสุขหรือไปที่ทุกข์ทรมาน การตั้งชื่อผีเหียนหวังหรือยมราชนั้นมาจากเรื่องเล่า คนคิดว่าคนตายเป็นผีแล้วยังต้องมีคนมาตัดสินว่าไปสุขหรือไปทุกข์

3. ชื่อผีจีนที่เรียกตามสาเหตุการตาย พบจำนวน 6 ชื่อ ได้แก่ 1) 吊死鬼 (เตี้ยวสือกุ้ย) ผีผูกคอตาย 2) 产鬼 (ฉ่านกุ้ย) ผีตายทั้งกลม 3) 溺鬼 (หนี่กุ้ย) ผีจมน้ำตาย 4) 烧死鬼 (เซาสือกุ้ย) 5) 死伤鬼 (สือซางกุ้ย) ผีตายโหง 6) 饿死鬼 (เอ้อสือกุ้ย) คิดเป็นร้อยละ 15.00 ดังตัวอย่าง

烧死鬼 (เซาสือกุ้ย) ผีผูกคอตาย

ความเชื่อชาวจีนคิดว่า ถ้ามีคนที่ถูกไฟเผาจนตาย ในกรณีตายด้วยไม่เป็นธรรมชาติแบบนี้วิญญาณของคนตายจะกลายเป็นผีผูกคอตาย วิญญาณจะร่อนเร่อยู่ในโลกมนุษย์ไปเกิดใหม่ไม่ได้ แล้วชอบไปทำร้ายคน ถ้าเจอคนปกติ ๆ ก็ป่วยล้มเป็นไข้สูงตัวร้อนก็เชื่อกันได้ว่าเจอกับวิญญาณผีผูกคอตาย (Xu hua long (徐华龙), 1994 : 580)

สรุปได้ว่า ผีผูกคอตายถือว่าเป็นผีร้าย ชอบทำให้คนเจ็บป่วย เป็นไข้สูงตัวร้อน การตั้งชื่อผีผูกคอตายมาจากสาเหตุที่ทำให้ผีเหล่านี้ตายด้วยถูกไฟเผาจนเสียชีวิต

4. ชื่อผีจีนที่เรียกตามสถานที่ พบจำนวน 4 ชื่อ ได้แก่ 1) 山鬼 (ซานกู่ย) ผีเขา 2) 林鬼 (หลินกู่ย) ผีป่าไม้ 3) 厕鬼 (เช่อกู่ย) ผีห้องน้ำ 4) 凶宅鬼 (โซงจ้ายกู่ย) ผีบ้านร้าง คิดเป็นร้อยละ 10.00 ดังตัวอย่าง

厕鬼 (เช่อกู่ย) ผีห้องน้ำ

ผีห้องน้ำก็คือผีที่มีวิญญาณสิงสถิตอยู่ในห้องน้ำ ผีห้องน้ำจะปรากฏตัวอยู่ที่วันที่ 6 ของทุกเดือน ในวันนั้นไม่ว่าจะเป็นใครถ้าได้พบเจอกับผีห้องน้ำ เบาก็คือป่วย หนักก็ต้องตาย ผีห้องน้ำมีลักษณะสูงประมาณ 3 เมตร ผิวดำตาโต ใส่ชุดสีขาว (Jiang zi hua, Fan mao zhen & Yang de ling (蒋梓骅, 范茂震 与 杨德玲), 1992 : 50)

สรุปได้ว่า ผีห้องน้ำคือผีที่มีลักษณะสูงประมาณ 3 เมตร ผิวดำตาโต ใส่ชุดสีขาว ชอบปรากฏตัวที่ห้องน้ำทำให้คนตกใจจนป่วยหรือตาย การตั้งชื่อผีห้องน้ำจึงเกี่ยวข้องกับสถานที่ซึ่งผีชนิดนี้ปรากฏตัวหลอกหลอนผู้คน

5. ชื่อผีจีนที่เรียกตามความเชื่อ พบจำนวน 3 ชื่อ ได้แก่ 1) 野鬼 (เหย์กู่ย) ผีป่า 2) 家神 (เจียเสิน) ผีบรรพบุรุษ 3) 淫鬼 (หยินกู่ย) ผีลามก คิดเป็นร้อยละ 7.00 ดังตัวอย่าง

家神 (เจียเสิน) ผีบรรพบุรุษ

คนจีนมีความเชื่อว่า ผู้ใหญ่ในบ้านตระกูลพอเสียชีวิตไปก็จะกลายเป็น เกลาบูชาต้องใช้ลูกหมู ไก่ตัวผู้ ตัวเมียอย่างละหนึ่งตัว ข้าวสองถ้วย (Xu hua long (徐华龙), 1994 : 600)

สรุปได้ว่า ผีบรรพบุรุษคือผู้ใหญ่อันที่เสียชีวิตไป ผีบรรพบุรุษตามความเชื่อคนจีนจะคอยปกครองสมาชิกในครอบครัวช่วยผ่านเหตุการณ์อันตราย ค้ำครองให้เดินทางปลอดภัย

กลวิธีการตั้งชื่อผีจีน จากชื่อผีจีนที่พบทั้งหมด 40 ชื่อ พบกลวิธี 2 แบบ คือ การใช้คำมูล จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.00 ได้แก่ 钟馗 (จงซูย) และการประสมคำ พบจำนวน 39 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 97.00 เช่น 狐鬼 (หูกู่ย) ผีจิ้งจอก เกิดจาก ส่วนขยาย หู (จิ้งจอก) ประสมกับ กู่ย (ผี)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องผีในวัฒนธรรมไทย ผู้วิจัยพบว่า มีความเชื่อเรื่องผีในวัฒนธรรมไทย 8 ประการ ได้แก่ 1) ผีมีฤทธิ์และมีอำนาจอยู่เหนือคน 2) ผีสามารถให้คนหรือให้โทษแก่คนได้ 3) ผีต้องมีที่อยู่อาศัย 4) ผีต้องกินอาหาร 5) ผีสามารถควบคุมพฤติกรรมของคนได้ 6) ผีมีลักษณะรูปร่างน่าเกลียด น่ากลัว 7) ผีมีชนชั้น 8) คนสามารถแตะต้องผีได้ โดยผู้วิจัยขอเสนอตัวอย่างบางประการที่ชัดเจนที่สุดดังนี้

1. ผีมีฤทธิ์และมีอำนาจอยู่เหนือคน ดังตัวอย่าง

เชื่อกันว่า ผีกระหังเป็นผู้ชายที่เรียนวิชาอาคมแก่กล้ามากเข้าก็จะมีปีกมีหาง จะไปไหนก็ใช้กระดิ่งต่างปีก สากดำข้าวต่างขา สากกะเบือต่างหาง (ส. พลายน้อย (นามแฝง), 2544 : 44)

สรุปได้ว่า ผีมีฤทธิ์ มีพลังงานเหนือธรรมชาติ ผีมีอำนาจอยู่เหนือกว่าคน ทำอะไรที่มนุษย์ทำไม่ได้ เช่น บินได้ มีหาง จะเอาชีวิตคนได้อย่างง่าย ๆ คนจึงกลัวเกรงผีเป็นอย่างมาก

2. ผีสามารถให้คนหรือให้โทษแก่คนได้ ดังตัวอย่าง

ป้าพวงเพชรเล่าให้ฟังว่า ผู้หญิงชุดขาวที่ฉันทักเห็นเป็นประจำ แท้จริงนั้นคือ นางกวัก ซึ่งสามีของป้าพวงเพชรได้มาจากเจ้าอาวาสวัดป่าท่านหนึ่ง ท่านจะคอยดูแลและคุ้มครองให้ทุกคนในบ้านปลอดภัย (เด็กคอย (นามแฝง), 2556 : 13)

จากตัวอย่างข้างต้น สรุปได้ว่า ผีมีพลังงานเหนือธรรมชาติ จะให้คุณกับคน ดูแลทรัพย์สินให้ คุ่มครองช่วยผ่านพ้นจากเหตุการณ์อันตรายต่าง ๆ ไปได้ หรืออาจทำร้ายคน ทำให้ไม่สบายบ้าง เกิดอุบัติเหตุบ้าง ธุรกิจแย่งบ้าง หลอกให้ตกใจบ้าง มนุษย์จึงได้แบ่งผีเป็น 2 ชนิด คือ ผีดีกับผีร้าย ผีดีก็คือผีที่ให้คุณ ส่วนผีร้ายก็จะเป็นผีที่ให้โทษ

3. ผีต้องมีที่อยู่อาศัย ดังตัวอย่าง

ผีเรือน เป็นผีที่เรียกขานรวม ๆ กันไป ไม่เฉพาะเจาะจงว่าเป็นใครคนใดคนหนึ่ง อาจจะเป็นผีปู่ย่า ตายายหรือผีसानางไม้ที่ประจำอยู่ในเสาในไม้ที่เอามาปลูกบ้านนั้นก็ได้ (ส. พลายน้อย (นามแฝง), 2544 : 111)

จากตัวอย่างที่ยกมา สรุปได้ว่า ผีต้องมีที่อยู่อาศัย เช่น ชาวบ้านมักจะปลุกศาลที่หน้าบ้านให้กับเจ้าที่เจ้าทางหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผีเรือนก็ตั้งอยู่ในเสาเอกของบ้าน หากเป็นผีตายไม่ดีหรือไม่มีญาติเชิญวิญญาณไป ก็จะกลายเป็นผีตายโหง ผีป่า วิญญาณจะวนเวียนอยู่ในสถานที่ที่หนึ่ง ไปเกิดใหม่ไม่ได้ อยู่ในสภาพทนทุกข์ทรมาน

4. ผีสามารถควบคุมพฤติกรรมของคนได้ ดังตัวอย่าง

การแตงเนื้อต้องตัวกันหรือลักลอบได้เสียกันของหนุ่มสาวเรียกว่าผิดผี คำว่าผีตรงนี้น่าจะมีพิกัดจำเพาะไปที่ผีปู่ย่า (มาลา คำจันทร์, 2551 : 118)

จากการวิเคราะห์ตัวอย่างแล้วสรุปได้ว่า ผีมักจะถูกนำมาเป็นเครื่องมือเพื่อข่มขู่หรือควบคุมพฤติกรรมของคน เพื่อให้คนโดยเฉพาเยาวชนได้ปฏิบัติตัวเองได้อย่างเรียบร้อย ไม่ทำความเดือดร้อนกับคนอื่น ๆ เป็นสิ่งที่ดีสำหรับการพัฒนาสังคมกับครอบครัว

5. ผีมีลักษณะรูปร่างน่าเกลียดน่ากลัว ดังตัวอย่าง

ใบหน้าของหญิงสาวที่สวยสดใส บัดนี้ มันกำลังเน่าเฟะ ขึ้นอืด ดวงตาของเจ้าของห้อยมาอยู่ที่หน้าอก ร่างกายหล่อนกำลังปริแตก น้ำเลือด น้ำหนองไหลทะลัก หนองตัว อ้วน ๆ กระเด็นมาหล่นตรงหน้าของมัน (ภาวิดา (นามแฝง), 2556 : 55)

จากตัวอย่างข้างต้นสรุปได้ว่า ผีมีรูปร่างหน้าตาน่าเกลียดน่ากลัว เรื่องผีที่อยู่ในสื่อบันเทิงต่าง ๆ บอกให้รู้ว่าผีโดยส่วนมากจะมีหน้าตาเน่าเฟะ ขึ้นอืด หน้าซีด เลือดไหลรอบตัว รวมอาการต่าง ๆ เหล่านี้ก็จะเกิดมโนทัศน์ว่าผีเป็นสิ่งที่ไม่มงคล ทำให้คนตกใจกลัว

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องผีในวัฒนธรรมจีน ผู้วิจัยพบว่า มีความเชื่อเรื่องผีในวัฒนธรรมจีน 8 ประการ ได้แก่ 1) ผีมีฤทธิ์และมีอำนาจอยู่เหนือคน 2) ผีสามารถให้คุณหรือให้โทษแก่คนได้ 3) ผีต้องมีที่อยู่อาศัย 4) ผีต้องการอาหาร 5) ผีสามารถควบคุม 6) ผีมีลักษณะรูปร่างน่าเกลียดน่ากลัว 7) ผีมีขนขึ้น 8) คนสามารถแตงต้องผีได้ โดยผู้วิจัยขอเสนอตัวอย่างบางประการที่ชัดเจนที่สุด ดังนี้

1. ผีมีฤทธิ์ มีอำนาจอยู่เหนือคน ดังตัวอย่าง

ผู้หญิงคนนั้นบอกว่า ฉันมีเหล่าจะมากินกับคุณ พุดเสร็จแล้วก็ไปดักเหล่า หนุ่มเหวี่ยงฟางก็ยกแก้วมากินกับผู้หญิงเลย สักพักก็มีผู้ล่าสัตว์กลุ่มหนึ่งมาจากทางทิศตะวันตก มีหมาหลายตัวติดตามมาด้วย หญิงสาวเห็นแล้วก็รีบหนีไปทางทิศตะวันออก วิ่งไปไม่กี่ก้าวก็แปลงร่างเป็นหมาจิ้งจอกตัวหนึ่ง หนุ่มเหวี่ยงตกใจเป็นอย่างมาก มองไปที่แก้วเหล่าที่ถืออยู่ก็กลายเป็นโครงกระดูก เหล่าอยู่ในแก้วก็เหมือนเยี้ยววู หลังจาก

นั้นหนุ่มเหวี่ยงก็ป่วยเป็นเดือนกว่าถึงจะหาย (Xu hua long (徐华龙), 1994 : 153)

สรุปได้ว่า ผีมีฤทธิ์ที่เหนือกว่าคน แปลงร่างได้ หายตัวได้ ทำหลาย ๆ อย่างที่มนุษย์ไม่คาดฝันได้ คนจึงกลัวเกรงผีแล้วต้องเคารพผีเพราะกลัวผีมาหลอก

2. ผีสามารถให้คุณหรือให้โทษแก่คนได้ ดังตัวอย่าง

คนบ้านใกล้ ๆ สระจู้มีกลุ่มขโมยเข้าไปในบ้าน จู่ ๆ ก็มีคนแก่ 3-4 คน นั่งกินเหล้าอยู่ที่ห้องรับแขก เปิดไฟอย่างสว่างเลย พูดจาเฮฮากันไม่หยุด บรรยากาศอย่างคึกคักมาก กลุ่มขโมยเห็นภาพแบบนี้ตกใจกันใหญ่ วิ่งหนีเลยทันที จริง ๆ แล้วในค่านั้นไม่มีใครอยู่บ้านเลย คนแก่ที่นั่งกินเหล้ากันเป็นผีบรรพบุรุษของเจ้าของบ้านนั่นเอง (Xu hua long (徐华龙), 1994 : 159)

สรุปได้ว่า ผีสามารถให้คุณหรือให้โทษแก่คน ถ้าคนทำดีกับผีให้ความเคารพก็จะได้รับการคุ้มครอง การดูแล แต่ถ้าไม่เคารพผี สบหลู่ หรือบางทีเจอผีร้ายมาแก้งก็จะได้รับความเดือดร้อน ป่วยไข้ไม่สบายบ้าง

3. ผีต้องกินอาหาร ดังตัวอย่าง

เป็นเรื่องเล่าในชนเผ่าหลี มณฑลไหหลำ ว่ากันว่าเป็นผีที่มีชั้นต่ำที่สุดอยู่ในกลุ่มผีบรรพบุรุษ เวลาผีตนนี้หิวไม่มีอะไรกินก็จะมาทำร้ายครอบครัวในบ้าน เช่น ทำให้สมาชิกครอบครัวปวดท้องบ้าง คลอดลูกยากบ้าง ก็ต้องฆ่าไก่มาบูชาเช่นไหว้ถึงจะแก้ได้ (Xu hua long (徐华龙), 1994 : 586)

สรุปได้ว่า ผีก็เหมือนคน เวลาหิวก็ต้องการกินอาหาร หิวจนทนไม่ไหวเมื่อไรก็จะปรากฏตัวมาขอของกินบ้าง บ้างก็อาจจะไปแก้งชาวบ้านเพื่อได้จัดงานบูชาถวายของกินต่าง ๆ บ้างก็เข้าสิงตัวชาวบ้านบอกหิว ทำให้กลัว ชาวบ้านก็จะจัดของเช่นให้

4. คนสามารถแตะต้องผีได้ ดังตัวอย่าง

มีชายติดพันคนหนึ่งได้เงินมาด้วยความช่วยเหลือจากผีผูกคอตายตนหนึ่ง หลังกลับบ้านไปเมื่อก็ก้ามิดแทงเข้าไปในช่องปากของผีผูกคอตายเพื่อไล่ผีไป จากนั้นก็พยายามพูดให้เขาเลิกเล่นพนัน ผัวเมียคู่นี้ จึงได้ใช้ชีวิตอย่างอยู่เย็นเป็นสุขนับแต่นั้นมา (Xu hua long (徐华龙), 1994 : 469)

สรุปได้ว่า วัฒนธรรมจีนได้เน้นความเก่งกล้าของคน ทำให้คนเชื่อว่าแม้ผีจะมีฤทธิ์ น่ากลัวมากแค่ไหน ถ้าคนเก่งกล้าที่จะไปสู้กับผีคนก็สามารถเอาชนะผีได้ อีกประการหนึ่งคือ คนสมัยก่อนนิยมนำผีมาเปรียบเทียบกับชนชั้นผู้ปกครอง แผ่ความหมายว่าถ้าประชาชนยอมต่อสู้ก็จะเอาชนะชั้นผู้ปกครองได้

5. ผีมีลักษณะรูปร่างน่าเกลียดน่ากลัว ดังตัวอย่าง

มีชายคนหนึ่งกลับบ้านตอนดึกเจอสาวคนหนึ่งก็เลยไปชวนคุย แต่จู่ ๆ ก็เห็นสาวคนนั้นหน้าซีด ๆ ไม่มีสีเลือด คิ้วก็ไม่ปกติ ตาสองข้างก็มีเลือดไหล ปากกับลิ้นยังขยับไปอย่างรุนแรง เขาตกใจเป็นอย่างยิ่งรีบหนีกลับบ้าน หลังจากนั้นก็ป่วยเป็นเดือนกว่า ต้องใช้ไม้เท้าถึงจะลุกได้เดินได้ (Xu hua long (徐华龙), 1994 : 413)

สรุปได้ว่า ลักษณะภายนอกของผีในวัฒนธรรมจีนจะมีหน้าตาน่าเกลียดน่ากลัวอาจจะเป็นภาพตอนตายบ้าง อาจจะเป็นรูปร่างดั้งเดิมของผีบ้าง คนเป็นไม่เคยเห็นภาพแบบนี้ถึงจะตกใจเป็นอย่างมากเพราะกลัวผีจะมาทำร้ายตนเอง

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ที่มาและความหมายของชื่อผีไทย พบที่มาของชื่อผีไทย 9 ประเภท โดยมีที่มาจากตำนานหรือเรื่องเล่ามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.00 การตั้งชื่อผีไทย พบการใช้คำภาษาไทยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 95.00 ส่วนการวิเคราะห์ที่มาและความหมายของชื่อผีจีน พบที่มาของชื่อผีจีน 5 ประเภท โดยมีที่มาจากลักษณะรูปร่างมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43 การตั้งชื่อผีจีน พบการใช้คำประสม คิดเป็นร้อยละ 97.00 การวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องผีในวัฒนธรรมไทยและจีน พบความเชื่อ 8 ประการในวัฒนธรรมของทั้งสองชาติ

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยได้แยกประเด็นการอภิปรายออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

การตั้งชื่อผีไทยและผีจีน การตั้งชื่อผีไทยรวมทั้งหมดจำนวน 79 ชื่อ จำแนกตามที่มาของชื่อผีไทยได้ 9 ประเภท พบมากที่สุดคือ ความหมายชื่อผีเกี่ยวกับตำนานหรือเรื่องเล่า จำนวน 21 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 27.00 ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า อาจเกิดขึ้นเนื่องจากเรื่องผีเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งลึกลับชวนให้น่ากลัวจึงถูกนำมาผูกโยงเข้ากับตำนานหรือเรื่องเล่าเพื่อให้เกิดความกลัวหรือเกรงขามต่อสิ่งที่บรรพชนได้สร้างสมไว้ให้ชนรุ่นหลังเห็นว่าสิ่งนั้นหรือสถานที่นั้นมีความศักดิ์สิทธิ์ควรเคารพบูชาเพื่อให้อภัยโทษซึ่งเกียรติยศ ไม่ลบหลู่ดูหมิ่นหรือกระทำการล่วงเกินอันไม่สมควร

ส่วนการตั้งชื่อผีจีนทั้งหมดจำนวน 40 ชื่อ นั้น ผู้วิจัยได้จำแนกที่มาของชื่อผีจีนได้ 5 ประเภท พบมากที่สุดคือ ความหมายชื่อผีเกี่ยวกับลักษณะรูปร่างจำนวน 17 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 43.00 ผู้วิจัยมีความเห็นว่าคนจีนนิยมตั้งชื่อจากลักษณะรูปร่างมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในสมัยราชวงศ์หมิง พระราชาได้ห้ามประชาชนพูดถึงเรื่องราวเกี่ยวกับพระองค์เอง นักเขียนจึงแต่งเรื่องผีขึ้นมาเพื่อสะท้อนถึงปัญหาของสภาพสังคมต่าง ๆ บางทีก็ใช้ผีที่มีหน้าตาน่าเกลียดน่ากลัวไปเทียบกับพระราชาบ้าง การกล่าวถึงลักษณะรูปร่างหน้าตาของผีให้น่าเกลียดน่ากลัวจึงเป็นการสะท้อนความรู้สึกภายในจิตใจของคนในสังคมในสมัยนั้น

กลวิธีการตั้งชื่อผีไทยและผีจีน จากการวิเคราะห์กลวิธีการตั้งชื่อผีไทยกับชื่อผีจีนนั้น ผู้วิจัยพบว่าความเหมือนคือ ทั้งชื่อผีไทยกับชื่อผีจีนใช้วิธีการประสมคำเป็นจำนวนมาก ส่วนความแตกต่างคือ ชื่อผีไทยได้นำคำยืมจากภาษาต่างประเทศมาใช้ตั้งชื่อผี แต่ชื่อผีจีนไม่ได้นำคำยืมจากภาษาต่างประเทศมาใช้ตั้งชื่อผีแสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมไทยได้รับอิทธิพลจากประเทศเพื่อนบ้าน แต่วัฒนธรรมจีนไม่ได้รับอิทธิพลจากประเทศอื่น ๆ

ความเชื่อเรื่องผีในวัฒนธรรมไทยกับจีน จากการวิเคราะห์ข้อมูลภาษาไทย ผู้วิจัยได้สรุปความเชื่อเกี่ยวกับผีในวัฒนธรรมไทยไว้ 8 ประการ นั้น ผู้วิจัยเห็นว่า คนไทยได้ให้ความสำคัญกับผีต้องมีที่อยู่อาศัยเนื่องจากว่าวัฒนธรรมไทยได้มีความผูกพันกับศาสนาพุทธซึ่งได้กล่าวไว้ว่า คนเราต้องมีที่ไปที่ไป หากคนตายไป วิญญาณออกจากร่างไปแล้วก็ยังมีที่อยู่อาศัย ไม่เช่นนั้นก็จะเป็วิญญาณเร่ร่อน ส่วนที่ไม่ได้ให้ความสำคัญเรื่องผีมีชนชั้นกับคนสามารถแตะต้องผีได้ อาจเนื่องมาจากคนไทยเชื่อว่าผีเป็นสิ่งที่น่าเกลียดน่ากลัวและไม่ได้สะท้อนถึงการต่อสู้ระหว่างชนชั้นในวัฒนธรรมไทย และผีเป็นวิญญาณทำให้คนเกรงกลัว ไม่คิดต่อสู้ และไม่ได้สะท้อนชนชั้น จึงแตะต้องผีไม่ได้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลภาษาจีน ซึ่งได้สรุปความเชื่อเกี่ยวกับผีในวัฒนธรรมจีนไว้ 8 ประการนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า คนจีนให้ความสำคัญเรื่องคนสามารถแตะต้องผีได้ เนื่องจากนำมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่ตนไม่ชอบจึงได้แต่งเรื่องคนต่อสู้กับผิวนาอาชนะได้ขึ้นมา ทั้งนี้อาจเพื่อสะท้อนความในใจไม่สามารถเอาชนะผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าได้นั่นเอง ส่วนที่ไม่ได้ให้ความสำคัญเรื่องผีต้องมีที่อยู่อาศัย อาจเนื่องมาจากผีจะปรากฏตัวเมื่อไร ที่ไหนก็ได้ และผีไม่ต้องการที่อยู่เพราะไม่มีโอกาสที่จะได้เกิดใหม่ และการที่จีนได้แยกผีเป็นชนชั้นได้แก่ ผีเล็กผีน้อย ผีระดับสูงจนถึงผีชั้นสูงสุดหรือราชาของผี แสดงว่า โลกหลังความตายของคนจีนก็ยังคงอยากมีชนชั้นอยู่ เหมือนวิถีชีวิตของชนชาวจีนในยุคราชวงศ์ต่าง ๆ ซึ่งมีระดับชนชั้นต่าง ๆ อย่างเห็นได้ชัด

ผลการศึกษาความเชื่อเรื่องผีในวัฒนธรรมไทย สอดคล้องกับ จารุวรรณ ธรรมวัตร (2530 : 25) ซึ่งกล่าวว่า ความเชื่อของชาวไทยในส่วนที่เป็นความเชื่อในเรื่องผีและวิญญาณ การนับถือผีเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวไทยที่เกี่ยวข้องกับสภาวะทางสังคมและจิตใจ แม้มีการนับถือพระพุทธศาสนาก็ยังคงนับถือผี ผีจึงมีบทบาทต่อครอบครัวและส่วนรวม

ส่วนการศึกษาความเชื่อเรื่องผีในวัฒนธรรมจีน ผลการวิจัยสอดคล้องกับ จาง จิ้น ซง (张劲松 Zhang jin song) (1991 : 13-48) ได้กล่าวถึงความเชื่อเกี่ยวกับผีของคนจีนว่า เกี่ยวข้องกับผีบรรพบุรุษและผีบ้านผีเรือน ความเชื่อเกี่ยวกับผีเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เป็นปรากฏการณ์ทางสังคม สามารถทำให้คนเจ็บป่วยเป็นโรคเป็นไข้ได้ และมีทั้งผีร้ายและผีดี

รายการอ้างอิง

- กฤติยาคม (นามแฝง). (2559). ชนแล้วหนี. *เรื่องผีและวิญญาณ*, 29(690), 14-17.
- กฤษณา สินไชย. (2545). *แดนดินถิ่นไทย : ชื่อบ้านนามเมือง*. กรุงเทพฯ: พิมพ์คำ.
- ขุนช้างขุนแผน. (2544). พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2530). *คติชาวบ้าน*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม.
- จิน เส้าหลิน. (2534). แซ่ร้อยแปด. *ศิลปวัฒนธรรม*, 12(8), 54-55.
- จินตนา ยอดยิ่ง. (2519). ประวัติของชื่อตำบลและหมู่บ้านในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ.
- ชาญชัย คงเพ็ชรธรรม. (2556). *เรื่องผีในอีสาน : ความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับผีของกลุ่มชาติพันธุ์ลาว เขมร ส่วย และเวียตนาม ที่อาศัยอยู่ในบริเวณอีสานใต้ของประเทศไทย*. อุบลราชธานี: งานส่งเสริมการวิจัยและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- เด็กดอย (นามแฝง). (2556). นางกวักเฝ้าบ้าน. *เรื่องผีและวิญญาณ*, 26(610), 13.
- ธีรพงษ์ บัวกล้า. (2545). *วัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ของคนไทย*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นาริรัตน์ เลิศชัยวรกุล. (2548). *การศึกษาเปรียบเทียบการตั้งชื่อหมู่บ้านในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- บุษกร บินทสันต์. (2554). *ดนตรีภาคใต้ : ศิลปิน การถ่ายทอดความรู้พิธีกรรมและความเชื่อ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ผะอับ โปะชะกฤษณะ. (2538). *ลักษณะเฉพาะของภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- ภาวิตา (นามแฝง). (2556). หมู่บ้านผีดิบ. *เรื่องผีและวิญญาณ*, 26(617), 55-56.
- มัลลิกา คณานุกรณ์. (2550). *คติชนวิทยา*. กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮาส์.
- มาลา คำจันทร์. (2551). *ผีในล้านนา*. กรุงเทพฯ: บัณฑิต.
- เรืองเดช ปิ่นเชื่อนชัย. (2552). *ภาษาศาสตร์ภาษาไทย*. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล .
- ลลิตพระลอ. (2513). พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.
- ศุภย์สุโขทัยศึกษา. (2520). *จารึกสุโขทัย*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- ส. พลายน้อย (นามแฝง). (2544). *ตำนานผีไทย*. กรุงเทพฯ: น้ำฝน.
- ส. วัฒนเศรษฐ (นามแฝง). (2510). *ปทานุกรมการตั้งชื่อและนามสกุล*. กรุงเทพฯ: เกษมบรรณกิจ.
- สิริวัฒน์ คำวันสา. (2539). มรดกไทย : ยุคสร้างสรรค์และสืบสานวัฒนธรรม. ใน *เอกสารการสัมมนาทางวิชาการ สำนักเสริมศึกษาและบริการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ร่วมกับวิทยาลัยทองสุข 2 กรกฎาคม 2539* (หน้า 294). กรุงเทพฯ: สำนักเสริมศึกษาและบริการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุเทพ สุนทรเกสซ์. (2525). *ความเชื่อในเรื่องผีปอบ* หมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- สุวิทย์ พงศ์ไพบูลย์. (2529). *สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 3*. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- เสฐียรโกเศศ (นามแฝง). (2515). *เมืองสวรรค์และผีสาวเทวดา*. กรุงเทพฯ: น้ำฝน.
- อภิรักษ์ สงเคราะห์. (2556). *เรื่องผีในอีสาน : ความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับผีของกลุ่มชาติพันธุ์ลาว เขมร ส่วย และเวียดนาม ที่อาศัยอยู่ในบริเวณอีสานใต้ของประเทศไทย*. อุบลราชธานี: งานส่งเสริมการวิจัยและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- เอ๋ (นามแฝง). (2555). ตายเพราะผีปอบตา. *เรื่องผีและวิญญาณ*, 25(597), 49.
- Jiang zi hua, Fan mao zhen & Yang de ling (蒋梓骅, 范茂震 与 杨德玲). (1992). *《鬼神学词典》*. 西安: 陕西人民出版社.
- Pu song ling (蒲松龄). (1990). *《白话聊斋志异》*. 长沙: 岳麓书社.
- Xu hua long (徐华龙). (1994). *《中华鬼文化大辞典》*. 南宁: 广西民族出版社.
- Zhang jin song (张劲松). (1991). *《中国鬼信仰》*. 北京: 北京中国华侨出版公司.

